

بازدیدکنندگان از اماکن میراث جهانی

مقاله «بازدیدکنندگان از اماکن میراث جهانی» که ماحصل تجربیات متخصصین دست‌اندرکار میراث فرهنگی جهانی در سازمان‌های بین‌المللی وابسته است، از وجه برنامه‌ریزی برای اماکن موصوف حایز اهمیت والایی است. زیرا خطوط مشی کلی و رهنمودهایی که در این مقاله عرضه شده، این اماکن را برای مدیران چنین اماکنی فراهم می‌سازد که از آن به عنوان اصول هادی استفاده نماید.

در مقطع زمانی که در جامعه ما مباحث توریسم به صورت شتابزده مطرح می‌گردند، ترجمه یک چنین مقالات و تعمق در باب آنها می‌تواند از یک سو بستر تدوین برنامه‌های جامع توریسم و از دیگر سو، آماده سازی بهینه اماکن تاریخی برای بازدیدکنندگان آتی آن را فراهم آورد.

پیشگفتار مترجم :

مقاله حاضر، بخش دهم از کتاب «رهنمودهای مدیریتی برای اماکن میراث فرهنگی جهانی» (۱) است که توسط برنارد، ام. فیلدن (۲) و یوکایوکیلتو (۳) نگارش یافته است. اثر مذکور توسط «مرکز بین‌المللی مطالعه نگهداری و مرمت گنجینه‌های فرهنگی» (۴) (ICROM) در سال ۱۹۹۳ میلادی در رم به چاپ رسیده است. این مرکز که توسط کنفرانس عمومی یونسکو در سال ۱۹۵۹ میلادی در نهمین اجلاس آن پایه‌گذاری شده و دبیرخانه آن در رم واقع است، وظایف زیر را به عهده دارد: جمع‌آوری، مطالعه و پخش اسناد در مورد حراست و مرمت گنجینه‌های فرهنگی، هماهنگ کردن، برانگیختن و یا آغاز نمودن تحقیقاتی در این زمینه، در اختیار گذاردن راهنمایی‌ها و توصیه‌های لازم در موارد عمومی یا شخصی و بالاخره، کمک به تربیت محققان و تکنسین‌های ضروری جهت ارتقاء استاندارد عملیات مرمت (۵).

تلاش عمده کتاب موصوف، به اداره امور مطلوب «اماکن میراث فرهنگی جهانی» (۶) معطوف است. لازم به ذکر است که تا ژانویه ۱۹۹۳ میلادی، ۳۷۸ گنجینه در ۸۶ کشور جهان جزء میراث جهانی به ثبت رسیده است. از این تعداد، ۲۷۶ مورد جزء «اماکن فرهنگی» و ۱۵ فقره جزء «اماکن مختلط طبیعی و فرهنگی» قرار دارند. به استناد گزارش ICCROM در حال حاضر تعدادی از این اماکن، جزء اماکنی هستند که در معرض خطر قرار دارند. این اماکن عبارتند از:

- ۱- قصرهای سلطنتی آبومی (۷) در کشور بنین (۸).
- ۲- شهر قدیمی دوبرونیک (۹) در کشور کرواتی.
- ۳- شهر قدیمی بیت المقدس و دیوارهای آن (۱۰) در کشور اردن.
- ۴- تیم بوکتو (۱۱) در کشور مالی.
- ۵- قلعه باهلا (۱۲) در کشور عمان.
- ۶- منطقه طبیعی، تاریخی - فرهنگی کوتور (۱۳) در کشور یوگسلاوی.

در کشور ما، اماکن زیر در سال ۱۹۷۹ میلادی جزء فهرست «اماکن میراث فرهنگی جهانی» به ثبت رسیده است:

- ۱- چغازنبیل.
 - ۲- تخت جمشید.
 - ۳- میدان امام اصفهان.
- ترجمه بخش دهم از کتاب فوق الذکر با دو هدف زیر انجام شده است:

۱- برای کشور ما به عنوان یکی از دارندگان اماکن میراث فرهنگی جهانی، طرح این گونه مباحث نه تنها راهگشا است، بلکه از آن می‌توان به عنوان بخشی از

دستورالعمل‌های اجرایی برای اداره امور اماکن موصوف استفاده کرد.

۲- طرح ناقص مسایل مربوط به توریسم و گاه نادرست آن که یکی از مباحث روز به شمار می‌رود، در آینده می‌تواند عوارض نامطلوبی را هم برای جامعه و هم برای موارث فرهنگی ما به دنبال آورد. این مقاله به منظور آشنایی عناصر تصمیم‌گیر و اجرایی با یک بخش کوچک از ابعاد گسترده کار جذب توریسم، به خصوص در رابطه با اماکن میراث فرهنگی جهانی که قابل اطلاق به کلیه محوطه‌های تاریخی و فرهنگی دیگر نیز می‌شود، ترجمه شده است. امید آن که مفید فایده واقع شود.

قصر الحمراء - اسپانیا

۱- پیشگفتار:

امروزه صنعت توریسم، بخشی از اقتصاد فرهنگی و بین المللی ما را تشکیل می‌دهد و از دیدگاه مفاهیم تامین سرمایه، بعد از صنعت نفت، مقام دوم را به خود اختصاص داده است. گرچه توریسم پدیده‌ای پویاست، اما نباید آن را به سرعت توسعه داد، زیرا لازم است ظرفیت اماکن فرهنگی و تأسیسات زیر بنایی پشتیبانی کننده آن نیز به تناسب رشد یافته و در هر حال هیچگاه رشد توریسم نباید از این امکانات پیشی جوید. همانطور که در قطعنامه «سازمان توریسم جهانی (۱۴)» در مانیل (۱۵) بیان گردید، کسب در آمد اقتصادی تنها هدف توریسم به شمار نمی‌رود. توریسم باید کیفیت زندگانی مردم محلی را بهبود بخشد، بی‌آنکه فرهنگ فطری آنان را به مخاطره اندازد.

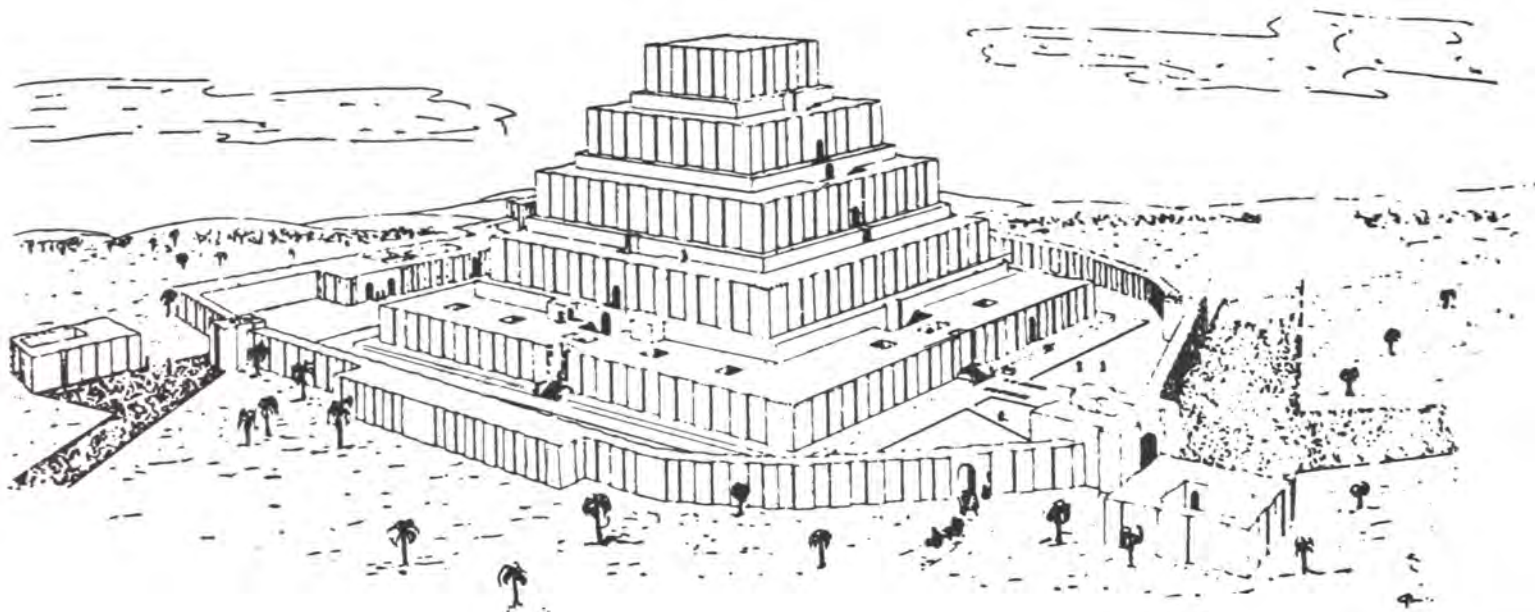
بازدید از هر یک از اماکن میراث جهانی می‌تواند یک تجربه معنوی باشد و در این رابطه بازدیدکنندگانی که وسیله بازدید آنها فراهم شده، بیشترین سود را خواهند برد.

اغلب بازدیدکنندگان از اماکن میراث جهانی در جستجوی گردش، تغییر در چشم انداز و یا کسب تجربه‌ای هستند که به هنگام بازگشت به وطن، به مردمان خود نقل نمایند. بعضی از آنان به میراث فرهنگی خود، گروهی به باستانشناسی یا معماری علاقمند هستند. لذا بخشی از وظیفه مدیران اماکن مذکور، این است که برای همه بازدیدکنندگان، دیدار را لذت بخش و جالب سازند که این امر به نوبه خود موجب افزایش حمایت سیاسی از امر حفاظت اماکن موصوف، گردش ارز خارجی، مشاغل و درآمدی گردد. خوشبختانه برخی از مردم هنگامی که به خارج می‌روند، بیشتر به فرهنگ خود علاقمند می‌شوند.

اگر بچه‌های مدرسه به هنگام بازدید از این اماکن لذت نبرند، ممکن است آنها برای سالیان متمادی از دیدار کلیه اماکن میراث جهانی دوری گزینند و دیگر نتوان این آثار را به آنها معرفی نمود. بچه‌ها برای علاقمند ساختن، گروه دشواری هستند و چون نمی‌توان علاقه دراز مدت آنان را به حفاظت معطوف نمود، لذا به زودی از این آثار دلسرد می‌شوند، از همین رو، در صورت فقدان پیش‌بینی‌های لازم اصلاح است که ابداً آنها را به این اماکن نیاورد.

لذت بخش و جالب نمودن امر بازدید قبل از آنکه ماحصل تفکر نسبت به منابع باشد، از طریق تفکر در باب علایق و طرز تلقی دیدارکنندگان حاصل می‌شود و این موضوع می‌تواند به نوبه خود برای مدیران اماکن میراث جهانی ایجاد مشکل نماید، به خصوص برای آن گروه از مدیرانی که بازدیدکنندگان را تنها به عنوان یک امر ثانوی تلقی می‌نمایند. در این راستا، کارشناسان توریسم، مدیریت بازدید، ارایه و بازاریابی

طرح معبد چغازنبیل در خوزستان
 مأخذ نقل از جلد اول کتاب چغازنبیل (به زبان فرانسه) نوشته
 پرفسور گیرشمن چاپ پاریس ۱۹۶۶

به دیدارکنندگان باید توصیه نمود که از عکسبرداری با فلاش اجتناب ورزند. کشیدن سیگار و دور ریختن آشغال باید کنترل شود و مسیر حرکت بازدیدکنندگان باید مشخص و آنها را از چیدن گل‌های وحشی و نوشتن و مخدوش کردن تصاویر منقوش بر آثار منع کرد.

۳-۱ خوش آمدگویی به بازدیدکنندگان:

نحوه برخورد کارکنان اماکن نسبت به بازدیدکنندگان، عامل کاملاً منحصر به فرد مهمی در جالب توجه نمودن بازدید آنان است. به هر یک از بازدیدکنندگان باید در حد امکان جداگانه خوش آمد گفت و باید محل کاملاً مشخص و شناخته شده‌ای برای کمک به آنان در صورت بروز حادثه یا مشکل، وجود داشته باشد. خطرات ویژه، مشتمل بر وجود حیوانات و گیاهان خطرناک، دزد و غیره باید به آنان خاطر نشان گردد.

برای بازدیدکنندگان، هیچ تجربه‌ای بدتر از این نیست که مورد دستبرد واقع شوند، به خصوص سرقت پاسپورت، دوربین، نگاتیو فیلم‌ها. کارکنان اماکن فرهنگی، ضمن آن که به بازدیدکنندگان به عنوان مهمان خوش آمد گفته و به آنان کمک می‌نمایند، در عین حال لازم است مراقب سرقت و یا خسارت به آثار نیز باشند. کارکنان در حالی که باید معترض بازدیدکنندگانی که خسارت وارد می‌آورد باشند، مؤدب بودن آنان در تمام اوقات اصل بسیار مهمی است.

تابلوها و نقشه‌هایی در مقیاس بزرگ که نشانگر نحوه استقرار آثار فرهنگی در محوطه باشند، باید در محل پارکینگ‌ها و هم چنین در مناطقی که موجب هدایت بازدیدکنندگان می‌شود، نصب گردد تا آنان مسیر خود را گم نکنند. در ضمن تابلوهای ثابتی نیز می‌بایست در محل‌هایی که به ساختار باستانی یا منظر اماکن اثر سوء نگذارد، استقرار یابد. مشاهده

نامیده می‌شود. این افراد نیازمند به هتل‌ها، مهمانخانه‌ها، اردوگاه‌ها، رستوران‌ها و انواع مختلف وسایط و خدمات حمل و نقل هستند. برای این افراد هم چنین تدارک فروشگاه‌هایی که نیازهای ویژه آنان را فراهم آورد، ضروری است. برای اماکن میراث جهانی، تأمین کلیه این موارد مهم است، زیرا در صورت فقدان این تسهیلات، فرهنگ برای بسیاری از افراد خارج از دسترس خواهد بود. تأمین یک چنین خدماتی، در حیطه وظایف معمولی مدیران این گونه اماکن نیست، بلکه این مورد، همکاری متقابل مراجع دولتی و بخش خصوصی را طلب می‌نماید.

مدیریت مطلوب دیدارکنندگان، مخارج برای ترویج و تبلیغ اماکن میراث جهانی را کاهش می‌دهد، و جاذبیت‌های آن از طریق وسایل ارتباط جمعی به مردم شناسایی و معرفی می‌گردد. اما به هر حال، از نظر خط‌مشی، یک ناسازگاری میان مدیران اماکن که طالب محدودیت بازدیدکنندگان جهت جلوگیری از بروز خسارت به اماکن هستند، با سازمان‌های توریستی و علائق تجاری که خواهان جذب کردن اماکن برای بازدیدکنندگان هستند، وجود دارد.

۲-۱ تخریب آثار هنری (۱۷) و وارد ساختن خسارت:

تخریب آثار هنری، اغلب نتیجه سوء رفتارهای رنجش آور است، حال آن که در اماکن میراث فرهنگی، آرایه مطلوب آثار، احتمال تخریب را کمتر می‌سازد. در پرتو مدیریت خوب، بسیاری از مسایل امنیتی حل و فصل می‌گردد که این عمل می‌باید با اقدامات مرحله‌ای پلیسی قاطع مزوج شود. گرچه مطالعات کاملاً مستند در باب خساراتی که توسط بازدیدکنندگان وارد می‌شود، در دسترس نیست، معهدا متأسفانه توریسم می‌تواند باعث فرسودگی و استهلاک مفرط به آثار شود. شواهد آشکار، بیانگر این حقیقت است که این گونه اقدامات به نوبه خود باعث افزایش هزینه‌های حفاظتی می‌گردد. در اماکن مقدس

مناسب، بیشترین یاری را می‌رسانند. بررسی و تحقیقات از بازدیدکنندگان نیز می‌تواند تشخیص علائق آنان را تسهیل نماید، برای مثال از کجا آمده‌اند، چه مدت اقامت خواهند داشت، آیا دوباره بازخواهند گشت و چه میزان پول هزینه می‌کنند.

طرح مدیریت برای اماکن میراث جهانی باید مشکلات خدمانی بازدیدکنندگان را مشخص نماید. این مشکلات لازم است با «کمیسون اماکن»، مراجع محلی و افرادی که با مساله توریست سروکار دارند، مورد بحث و بررسی قرارگیرد تا اطمینان حاصل گردد که دیگر هیچ ناسازگاری در برنامه وجود ندارد. طرح مدیریت باید مسایلی از جمله مباحث زیر را حل و فصل نماید: میزان درآمد از ورودیه به اماکن، سود مشاغل محلی مرتبط با توریست، خسارت بالقوه به منابع میراث جهانی، نحوه رفتار با توریست‌هایی که از بازدید دلسرد می‌شوند، ازدحام بازدیدکنندگان، کاهش آنان در زمان‌های اوج بازدید و اختلاط و امتزاج آنها.

۱-۱ نیازهای بازدیدکنندگان:

تمام بازدیدکنندگان از وجود مسایل زیر متشکر خواهند شد:

- خوش آمدگویی دوستانه و مساعدت در حل هرگونه مشکلات و حوادث؛
 - محوطه تاریخی تمیز، بدون آشغال که به خوبی نگهداری و تعمیر شده باشد؛
 - راهنمایی به محرمات (۱۶)، طرز تلقی مذهبی و فرهنگی مردم محل (مثل احترام به پرنده‌گان در کشورهای اسلامی، گاو در کشورهای هندو، لباس و آرایش و رفتار مناسب در اماکن مذهبی و غیره)؛
 - آرایه تاریخیچه اثر یا مکان تاریخی و نفایس آن به هر نحوی که موجب فهم آن برای آنان گردد، و
 - امنیت و حفاظت از خود توریست و وسایل و دارایی‌های متعلق به توریست.
- براساس قراردادهای بین‌المللی، دیدارکننده‌ای که شب را در خارج از خانه خود سپری نماید، توریست

دقیق رفتار بازدیدکنندگان، به تدبیر انتخاب محل تابلوها، مدد می‌رساند.

هدف تابلوها باید کمک به بازدیدکنندگان باشد، نه این که ضرورتاً توجه آنان را به آثار ارزشمند بسیار مهم معطوف دارد. راهنماهای اماکن باید بازوبند، یا لباس‌های متحدالشکل داشته باشند، به نحوی که به سادگی و به راحتی قابل تشخیص بوده و در صورت نیاز به کمک، بتوان آنها را فراخواند. به فروشندگان سوغات محلی، گدایان و راهنماییانی که نزد خود آموزش دیده‌اند، نباید اجازه ورود به اماکن میراث جهانی را داد، زیرا این گونه افراد موجبات آزار و پریشانی خیال دیدارکنندگان را فراهم می‌آورند.

۲- نگهداری و تعمیر اماکن:

بهترین راه برای ممانعت از ریختن آسفال آن است که به محض مشاهده آن را برداشت. ظروف آسفال باید مرتباً خالی شود. در برخی از کشورها، اگر ابداً ظروف آسفال وجود نداشته باشد، کمتر آسفال ریخته می‌شود. در حالی که در برخی از کشورها وجود جرایم برای ریختن آسفال، خود مانع از این کار می‌گردد. در مواردی که بخشی از اماکن میراث جهانی برای رویدادها و نمایش‌های ویژه به کار برده می‌شود، اگر برنامه‌ریزان به محض پایان برنامه قصد جمع‌آوری کلیه زباله‌ها را دارند، بهتر است به مدد تجهیزات یا جایگاه‌های ویژه و غیره این کار را انجام دهند.

کاربردهای ویژه برای اماکن میراث جهانی، مثل ساختن فیلم در آن، هم می‌تواند سودآور و هم تبلیغ خوبی برای این اماکن باشد. البته به سازندگان فیلم و کارکنان تلویزیون باید دستورالعمل‌های روشنی داد تا مانع از آن شد که سهواً به آثار خسارت وارد سازند. حرارتی که توسط نورپردازی تولید می‌شود، می‌تواند به مواد فرهنگی خسارت وارد آورده و خطر آتش‌سوزی ایجاد نماید.

محل پارکینگ باید کاملاً پاکیزه نگاه داشته شود و چاله‌ها و گودال‌ها و درزه‌های آن باید با مواد لازم پرشود. علائم هشدار دهنده در باب سرقت باید در

این محل‌ها نصب گردد. فضای پارکینگ‌های بزرگ کنار اماکن میراث جهانی باید به وسیله نرده، فضای سبز و به مدد سایر طرح‌های مربوطه از یکدیگر تفکیک گردند و یا به هر نحو ممکن از پارکینگ‌های یکسره اجتناب شود. در مواردی که محل پارکینگ با اماکن میراث جهانی فاصله دارند، باید تدابیر لازم برای کمک به افراد مسن و معلولین جهت رسیدن به مکان تاریخی مورد نظر را پیش بینی نمود.

۳- ارایه و بیان:

کلیه اماکن میراث فرهنگی جهان، بیش از یک داستان مهم در باب تاریخ خود برای گفتن دارند و آن عبارت است از: چگونگی احداث و تخریب محل، مردمانی که در آن زندگی می‌کردند، فعالیت‌های گوناگون و وقایع آن، عملکرد قبلی و احتمالاً داستان‌هایی در باره رجال و شخصیت‌های برجسته ساکن در آن. در ارایه و بیان داستان تاریخی مکان میراث جهانی،

رعایت این نکته ضروری است که این داستان‌ها باید به نحوی انتخاب و گزیده شوند که برای انواع مختلف مردمی که به این اماکن می‌آیند جالب توجه باشد و داستان‌هایی راجع به علایق انسان‌ها، اغلب خیلی مردم پسند هستند.

اهداف مربوط به ارایه و بیان مکان میراث فرهنگی، قبل از شروع کار لازم است به وضوح مشخص گردد و مرتباً در پرتو تجربه و تغییر فکر، مورد بازبینی و تجدید نظر قرار گیرند.

وسایلی که برای بیان تاریخ مکان به کار گرفته می‌شود، باید به نحوی انتخاب گردد که تا حد امکان برای تمام بازدیدکنندگان مفید باشد، بی‌آن که منظر یا نقوش و تزئینات مکان را مورد تهدید قرار دهند. برای مثال، تجهیزات اجرای نمایش نور و صوت، ممکن است به دیوارهای باستانی صدمه برساند یا مانع استقرار در ساعاتی که نور خورشید وجود دارد، گردد.

مجموعه آکروپولیس - یونان

برای علاقمندان جدی تر باید کتاب‌های راهنمای تفصیلی تهیه کرد که صحت مطالب آن توسط کارشناسان امر می‌بایست کنترل گردد، این کتاب‌ها باید از بیان‌های پژوهشی و نظری به دور بوده و حاوی مراجع و مأخذی برای کسب اطلاعات بیشتر باشد.

اطلاعات عمومی توریست عمدتاً در اماکن میراث جهانی فراهم می‌گردد. گاهی اوقات این کار یک خدمت مفید و در عین حال فعالیت سودآوری است که از فروش نشریات مربوط به راهنمایی توریست‌ها، نقشه‌های هادی، تارزرو هتل و تئاتر، تدارک جزوات در باره سایر جاذبه‌های توریستی و مشاوره نسبت به حمل و نقل را شامل می‌گردد. اگر یک چنین خدماتی جنبه گسترده داشته باشد، اصلح است محل آن از بخش ارایه اطلاعات در مورد خود مکان تفکیک شود تا موجب ازدحام و تشکیل صف‌های طولانی نگردد. کتاب‌های کاملاً مصوری در باب سوغات محل که خاطره بازدید را یادآور خواهد شد، کارت پستال‌های تصویری، کتاب در زمینه موضوعات مختلف و مرتبط با مکان، همگی می‌توانند یک منبع مهم درآمدزا را تشکیل دهند.

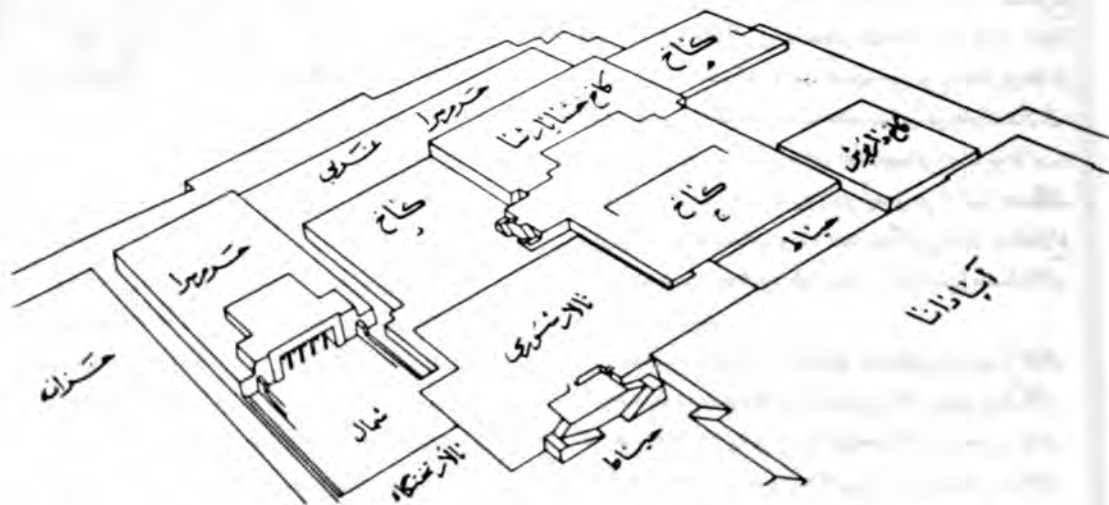
پانل‌های آموزشی که بیانگر مکان هستند، باید به خوبی طراحی شده و در ساخت آن از مواد مقاوم استفاده و یا حروف جلب توجه کننده نوشته شوند، رنگ‌های آن نیز باید به دقت انتخاب گردد. سبک ترسیم کلیه این پانل‌ها باید یکسان باشد تا به وضوح بتوان آنها را از تابلوهای هشداردهنده، یا تابلوهای دیگری که برای تعیین مسیر نصب شده‌اند، تشخیص داده شود. در نوشتارهای آن باید از زبان فنی، مگر در داخل پروانته‌ها، اجتناب کرد. از آنجایی که این تابلوها اغلب بخش مهم بیان مکان را به عهده دارند، لذا ارایه آنها باید از برتری و الایی برخوردار باشد. از این رو توصیه می‌گردد که امر طراحی و استقرار کلیه تابلوها و حتی کنترل تعداد آنها در مکان، به فرد خاصی که دارای بصیرت در امور بصری است، واگذار گردد.

ارایه و بیان مکان به وسیله تجهیزات سمعی و بصری باید از بالاترین کیفیت برخوردار باشد و

در کاربرد این گونه وسایل، به سادگی اشتباهاتی رخ می‌دهد، برای مثال: پول می‌تواند به هدر رود، منظر مکان به مخاطره افتد، تورهای با راهنما می‌توانند بازدیدکنندگان دیگر را مشوش سازند، نشریات و پانل‌های آموزشی می‌توانند به طور غلط نوشته شوند. لذا بهتر است کار با تعیین پیامی که قرار است انتقال یابد و تعیین مخاطبین این پیام آغاز گردد. هر یک از اماکن میراث جهانی برای خود یک امر منحصر به فرد است و اقدامی که در یک مکان صورت می‌گیرد، ممکن است برای جای دیگر کارآر نباشد. برای معرفی و بیان اهمیت تمامی اماکن میراث جهانی باید بودجه معتنابهی تخصیص یابد و تدابیر ماهرانه‌ای را در این راستا جستجو کرد.

اغلب، فروش یک کتاب راهنمای ساده که به آسانی قابل فهم باشد به آنهایی که فاقد دانش قبلی یا آگاهی اندکی نسبت به مکان هستند، مفید است. این گونه آثار می‌توانند به نحوی طراحی شوند که برخی از خلاءهای موجود در دانش تاریخی را پر نماید.

صفه تخت جمشید

علامت توضیح دهنده ممکن است رویت آثار را با مشکل روبرو سازند و یا در اثر نصب آن، موجب خسارت گردند. وسایلی که برای بیان آثار به کارگرفته می‌شوند، می‌توانند شامل امور زیر باشند:

- آگهی‌هایی که به وضوح نوشته شده باشند، پانل‌های آموزشی، پانل‌ها، نشریات، کتاب‌های راهنما، کتاب‌هایی که در مورد سوغات محلی نوشته شده باشد و بر حسب نیاز کتاب‌های مرجع به زبان‌های مختلف؛

- راهنماها و معلمان؛

- موزه‌ها، نمایشگاه‌ها، مدل‌ها، نمونه مواد و مصالح ساختمانی، نسخه‌هایی از موضوعات هنری، تصاویر سکه‌ها؛

- شهر فرنگ، پست‌های استماع (۱۸)، ضبط صوت‌های قابل حمل؛ و

- فیلم‌ها، تلویزیون، ویدئو، نمایش اسلاید همراه با نور، نمایشنامه‌ها، موزیک، اجرای نمایش به وسیله صوت و نور، نورپردازی به تصاویر و نقوش مهم.

تخت جمشید

مأخذ: معماری، شهرسازی و شهرنشینی ایران در گذر زمان

که این زبان‌ها، زبان مادری‌شان است - فهمیده می‌شود. این عامل می‌تواند بر کاربرد پست‌های استماع و راهنماها اثر گذارد و این اثر به میزانی است که گاهی اوقات بهتر است تنها از مواد نوشتاری استفاده کرد. پرده‌های نمایشی که به وسیله فشار دادن دکمه، پاسخ‌های نوشتاری یا نموداری را عرضه می‌نمایند، گزینه دیگری را در مقابل کاربرد پست‌های استماع فراهم می‌آورند.

راهنمایان باید کاملاً آموزش دیده و واجد دانش لازم باشند، این افراد باید دارای پروانه کار از سوی دولت بوده یا به وسیله مدیریت مکان میراث جهانی استخدام شده باشند. گروه‌هایی که از مدارس برای بازدید می‌آیند، باید به صورت دستجمعی و در محل جداگانه‌ای که به این امر اختصاص یافته و ترجیحاً در محل سرپوشیده باشد، نسبت به مکان توجیه شوند. دستورالعمل‌های ستادی می‌تواند به معلمان شاگردان در جهت تبیین مکان یاری رساند. بهتر است معلمان قبل از آوردن گروه‌ها، برای دیدن مکان دعوت و نسبت به مکان توجیه شوند. در این زمینه، در اختیار بودن مواد آموزشی برای معلمان می‌تواند بسیار مفید باشد.

حفاری‌های باستانشناسی را می‌توان به وسیله پانل‌ها یا راهنماهای دیگر و یا هر دو وسیله تشریح نمود. برای جلوگیری از قطع عملیات حفاری، اتخاذ تدابیر ویژه با هدف رویت آسان این نوع حفاری‌ها، از قبیل نصب سکوها یا مشاهده برای دیدارکنندگان، ضروری است. نیازهای اطلاعاتی مربوط به حفاری‌ها، مرتباً باید به روز در آید و در اختیار همگان قرارگیرد. اما کشفیات ویژه تنها هنگامی باید به اطلاع نشریات رسانیده شود که باعث افزایش مشکلات مدیریت نگردد.

کودکان، داستان مکان تاریخی را بهتر درک خواهند کرد، مشروط بر آن که بتوانند با هنر پیشگانی که نقش‌های تاریخی را به عهده دارند صحبت کنند، کارشان را ببینند و یا حتی شخصاً در نمایش رخدادهای بزرگ شرکت نمایند، به اشعار حماسی گوش فرادهند یا اجرای نمایش نور و صدا را با هنر

مسجد تاریخی شهر باقرات - بنگلادش

شده دارای این مزیت هستند که به هنگام آسیب دیدن یا فرسودگی، مجدداً قابلیت جایگزینی را دارند. در ساخت نمونه‌ها تا حد امکان باید از مواد سنتی و اصیل استفاده کرد، زیرا مواد جدید، مانند پلاستیک‌ها، فاقد قابلیت‌های مواد اصیل هستند.

چون زبان‌هایی که رایج و شایع هستند (مثل انگلیسی و فرانسه) در سراسر جهان به شیوه‌های مختلف تلفظ می‌شوند، لذا نباید پنداشت که این زبان‌ها به راحتی توسط بازدیدکنندگان - حتی کسانی

معمولاً حدود ده تا پانزده دقیقه حداکثر زمان قابل قبول برای این کار به شمار می‌رود. اجرای نمایش به وسیله نور و صدا، می‌تواند اندکی طولانی‌تر باشد، اما دقیقاً باید اطمینان حاصل نمود که متن تهیه شده، واجد ویژگی‌های دراماتیک بوده، دقت تاریخی داشته و فاقد پیشداوری یا تبعیض باشد.

بازسازی در مقیاس کوچک یا مقیاس واقعی، می‌تواند برای تشریح رخدادهایی که در گذشته در محل صورت گرفته، مدد رساند. نمونه‌های بازسازی

ساییدگی کف‌ها را می‌توان از طریق قراردادن نواری که با فرش، پارچه کتانی، لاستیک و یا غیره پوشانیده شده باشد، کاهش داد. سطح زمین را می‌توان از طریق تغییر منظم مسیر پیاده‌روها به اندازه یک متر یا بیشتر به طرف دیگر، حفاظت نمود. تعمیر خسارات ناشی از لمس هزاران دست، یا از تنفس انسانی، کار ساده‌ای نیست. لذا در بعضی از موارد، کنترل فاصله ایمن میان مردم و آثار، ضروری است. به بازدیدکنندگان باید اجازه داد که با سرعت

تغییرات اندک در اوقات ورود به مکان می‌تواند به مقدار زیادی فشارهای ناشی از مراجعه‌کنندگان را کاهش دهد.

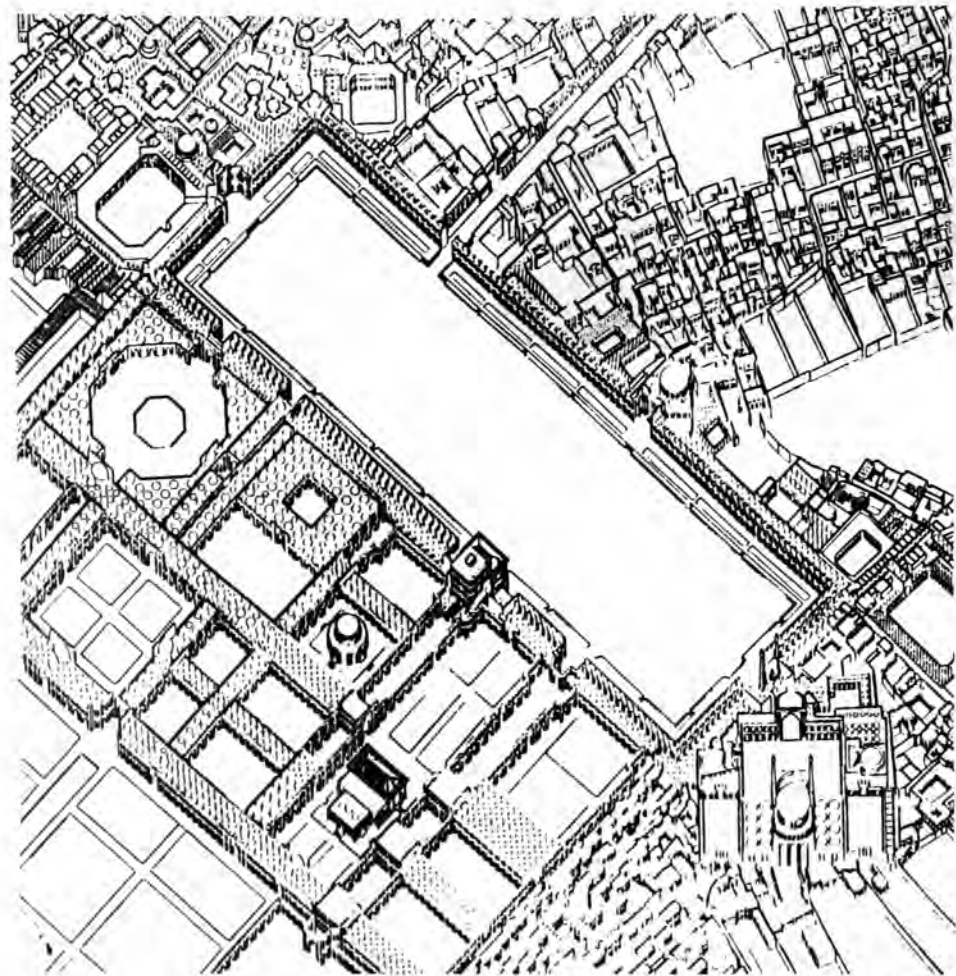
داشتن مسیرهای گزینه برای گروه‌های بازدیدکننده مفید است، زیرا به هنگام ورود گروه‌های متعددی که یکباره به محل می‌رسند، می‌توان به مدد این گزینه‌ها، آنها را در مسیرهای مختلف از هم تفکیک نمود.

پیشگان زنده مشاهده نمایند. هنر پیشگان باید وقایع را به نحو صحیح عرضه و ارایه نمایند و اجراها باید عمیقاً مردم پسند باشد. نمایش باید مناسب تماشاگران مخصوص آن باشد و اطلاعات مندرج در آن نیز لازم است دقیق ارایه گردد، اما باید اجازه ورود برخی از آزادی عمل‌های هنری نیز داده شود.

۴- مدیریت بازدیدکنندگان :

فنون مدیریت بازدیدکنندگان از یک سو می‌تواند این اطمینان را فراهم آورد که اکثریت قاطع بازدیدکنندگان، لذت عمومی مکان را کم بهاء تلقی ننموده، و از دیگر سو نیز می‌تواند مانع تجلیل شایسته از محل و باعث آسیب‌های مادی به منابع تاریخی شود. این فنون همچنین می‌تواند هزینه تعمیر و نگهداری را کاهش و در عین حال درآمدها را افزایش دهد. فشار مراجعه بیش از حد بازدیدکنندگان را در صورتی که جاذبه‌های دیگری در اطراف محل وجود داشته باشد، می‌توان کاهش داد. این جاذبه‌ها می‌تواند مشتمل بر یک باغ وحش، آکواریوم، تفرجگاه، ساحل یا یک نمایش عمومی باشد. از آنجایی که اغلب اماکن میراث جهانی آسیب‌پذیر، آنهایی هستند که کاملاً شناخته شده و مشهور هستند، لذا در صورت فقدان جاذبه‌های دیگر در نزدیکی آن، سازمان‌های توریستی می‌توانند اماکن آسیب‌پذیر را از جمعیت بیش از حد مردم دور نگاه دارند. این سازمان‌ها همچنین می‌توانند یا جاذبه‌های متقابل را توسعه دهند، یا توجه بازدیدکنندگان را به اماکن میراث جهانی که از معروفیت کمتری برخوردار و دارای ظرفیت اضافی هستند، معطوف نمایند.

نقطه اوج مراجعه را می‌توان از طریق سیستم ثبت نام گروه‌هایی که با اتوبوس مراجعه می‌نمایند کاهش داد و در هر زمان می‌توان محدودیت‌هایی برای تعداد بازدیدکنندگانی که پذیرفته می‌شوند، وضع نمود.

میدان امام اصفهان
Formal Structure in Islamic Architecture of Iran and Turkistan

حرکت خودشان اماکن میراث جهانی را رویت نمایند. در مواردی که به لحاظ وجود دلایل امنیتی، یا فقدان محل کافی، رویت فردی میسر نیست، سرعت گردش گروه‌ها می‌تواند متغیر باشد و به بازدیدکنندگان حق انتخاب میان تورهای سریع، کند یا با تفصیل بیشتر را داد. همانطوری که ازدحام جمعیت در داخل ساختمان می‌تواند موجب بروز رطوبت نسبی تا سطح آسیب رسانی به بنا گردد، ممکن است تعداد بازدیدکنندگان نیز در هر زمان، نیاز به کنترل سخت داشته باشد.

مسیرهای حرکت بازدیدکنندگان، براساس تمایل طبیعی انسان در گردش به چپ، باید به آنان امکان ورود به فضاها را بدهد. فروشگاه‌ها باید به صورت مناسب نزدیک ورودی‌ها و خروجی‌های مکان میراث جهانی استقرار یابد.

میزان ورودیه باید به نحوی تعیین گردد که خدمات برای بازدیدکنندگان را بهبود بخشد، بی‌آن که سرمایه موجود برای کارهای حفاظتی را که باید جداگانه در بودجه منظور گردد، کاهش دهد. ورودیه می‌تواند بر حسب روزهای مختلف هفته متفاوت باشد تا عاملی برای توزیع متعادل نقطه اوج ورود افراد به این اماکن گردد. ورودیه بهترین ابزار برای تعیین میزان جالب توجه و لذت بخش بودن یک مکان است. اگر مردم برای دیدن مکان پول می‌پردازند، آنها انتظار ارزش‌هایی را برای پولی که داده‌اند، دارند، لذا انتقادهای آنها باید مورد شناخت قرارگیرد. درآمد اضافی از فروش مواد غذایی یا کتب، عکس، نقاشی، سوغات محل و غیره، همچنین می‌تواند به توسعه مکان و نفع بازدیدکنندگان بیانجامد. هنگامی که برای اولین بار میزان ورودیه مشخص و معرفی می‌گردد، ممکن است شکایت‌های زیادی بشود، در این گونه موارد، توصیه می‌گردد به مردم محلی بلیط‌های رایگان داده شود یا به آنان اجازه داد که در هفته یک، روز و یا بعد از ساعات

شهر اسلامی قاهره - مصر

معینی به صورت رایگان وارد شوند. همچنین می‌توان ورودیه را داوطلبانه کرد، منتهی به این ترتیب که افراد بدون پرداخت ورودیه ناچار باشند از مسیر دیگری که مخصوص کارکنان است عبور نمایند.

هرجا که امکان دارد، باید با یک ورودیه واحد، اجازه دخول به تمام مکان را داد، زیرا این عمل با بکارگیری حداقل کارکنان، باعث افزایش درآمد می‌گردد. اگر بناهای مختلف جهت ورود وجود دارد، یک بلیط واحد را می‌توان در هر یک از ورودی‌ها علامت گذاری کرد. اما اگر تعداد جاذبه‌ها در یک مکان زیاد باشد، برای معقول ساختن قیمت بلیط سراسری، باید امکان انتخاب را به بازدیدکنندگان داد. در این مورد، انواع حالات اختیاری موجود باید کاملاً واضح و مشخص باشد. به طورکلی، مدیریت

بازدیدکنندگان باید نظم فیزیکی و تشویق و ترغیب را به وسیله قواعد، علائم باز دارنده و استقرار نظم و آرامش که به روش‌های مناسب برای همگان معرفی شده، مورد محاسبه قرار دهد.

مدیریت بازدیدکنندگان در اماکن میراث جهانی مستلزم استقرار یک خط مشی برتر است. توجه بازدیدکنندگان را می‌توان به اوقاتی معطوف داشت که مکان با تراکم جمعیت روبرو نیست و یا اوقات خاصی را از روز برای بازدید معین نمود. تبلیغاتی که در وسایل ارتباط جمعی برای اداره کنندگان تورهای ملی، هم چنین محلی و بین المللی صورت می‌گیرد، می‌تواند به فصول معینی یا مقولات انتخاب شده و خاصی محدود گردد تا بر روی انواع مختلف مردمی که به محل می‌آیند، تأثیر گذارد. به گروه‌هایی که با حسن نیت به جنبه‌های میراث فرهنگی علاقمند هستند، می‌توان تخفیف‌های خاصی را اعطاء نمود و از سوی دیگر می‌توان امتیازات ویژه‌ای را برای گروه‌های آموزشی اصیل، تدارک دید.

صف‌های طولانی برای ثبت نام تسهیلات، به علت آن که هم نارضایتی بازدیدکنندگان را فراهم می‌آورد و هم موجب تراکم جمعیت در مکان و مجموعه پارکینگ‌ها می‌شود، نامطلوب است. حداکثر ظرفیت برای بازدیدکنندگان باید مشخص شود و از آن عدول نکرد. به علاوه، احساس ازدحام بیش از حد، می‌تواند به نحو فراوانی حساسیت در کاربرد فنون مدیریت بازدیدکنندگان را کاهش دهد.

۱-۴ ترویج:

چون اماکن میراث جهانی، دارایی‌های فرهنگی و اقتصادی مهمی را تشکیل می‌دهند، بدیهی است این آثار می‌بایست به وسیله کسانی که روزانه وظیفه‌ای را در این اماکن به عهده دارند یا توسط افرادی که به آن علاقمند هستند، معرفی و مورد تبلیغ و ترویج قرارگیرند. اگر مدیریت مکان، تخصص لازم برای استفاده مؤثر از هزینه‌ها را برای منظور فوق ندارد، بهتر است این عمل به طریقی انجام گیرد که بیشترین سود را برای مکان و کمترین زیان را برای حفاظت آن

در بر داشته باشد.

از نقطه نظر اهداف ترویج، مکان تاریخی یک محصول در بازار جهانی به شمار می‌رود که باید به نحو صحیح به مردم شناسانده شود. اما در ضمن این معرفی که با هدف جذب بازدیدکنندگان صورت می‌گیرد، همواره باید توجه داشت که وجود تسهیلات برای این اماکن یک امر کاملاً واضح و بدیهی است. در این راستا، پوشش‌های مطبوعاتی بهتر از آگهی‌های تبلیغاتی به شمار می‌رود و بنابراین باید بازدیدکنندگان مطبوعاتی را مورد تشویق و ترغیب قرارداد. برای آنان باید اطلاعات صحیح را تدارک دید و مجموعه‌ای از اطلاعات آماده که برای نویسندگان مطبوعات می‌تواند روشنگر باشد، بایستی در محل موجود و در اختیار آنان قرارگیرد.

۲-۴ راهنمای عمل :

برقراری توازن میان توسعه توریسم و حفاظت از «میراث فرهنگی جهانی» یک امر کاملاً ضروری است و در این رابطه لازم است میان تلاش برای سود مضاعف، هماهنگی برقرار نمود. مدیر عامل اتحادیه ملی انگلستان (۱۹)، آقای ای، استرلینگ (۲۰) در سخنرانی خود در کنفرانس ICOMOS در کانتربری انگلستان به سال ۱۹۹۰ میلادی راهنمای عمل زیر را برای منابع آثار فرهنگی ارائه دادند :

۱- تأمین شرایط قبلی برای گسترش بالقوه توریسم، همچون طرح‌های جامع توسعه توریسم، ضروری به شمار می‌روند.

۲- در طرح توسعه توریسم، حفاظت در مفهوم کاملاً گسترده آن و سود حاصل از توریسم، هر دو باید به عنوان اصول بنیادی مورد توجه قرارگیرند. این اصول باید بخشی از اهداف تشکیل دهنده تمام آژانس‌های توریستی ملی، مراجع محلی مرتبط با توریسم و بخش‌هایی که در ارتباط با تفریحات مردم قراردارند، باشد.

۳- بخش مهمی از عواید حاصله از توریسم باید به نفع فعالیت‌های حفاظتی - چه از نظر ملی و چه

از دیدگاه منطقه‌ای - منجر شود.

۴- مطلوب‌ترین علایق درازمدت مردمی که در جوامع گروهی کار و زندگی می‌کنند، باید اولین عامل تعیین کننده در انتخاب گزینه‌ها برای توسعه توریسم به شمار رود.

۵- برنامه‌های آموزشی باید توریست‌ها را به فهم و احترام به روش‌های زندگی، فرهنگ، تاریخ و مذهب مردم محلی دعوت نماید. سیاست توریسم باید عوامل فوق را مورد محاسبه و بررسی قرار دهد.

۶- طرح ساختمان‌های جدید، سیستم‌های حمل و نقل در مکان باید آسیب بالقوه اثرات بصری توریسم را به حداقل رساند. در انواع اشکال تأسیسات زیربنایی، کنترل‌های آلودگی باید مد نظر قرارگیرد. در مکان‌هایی که زیبایی‌های عمده طبیعی وجود دارد، در صورت امکان باید از تحمیل ساختارهای دست ساز انسان، اجتناب کرد.

۷- مدیریت مطلوب، باید سطح قابل قبول توسعه توریسم را تعریف کرده و به همان میزان، کنترل‌های لازم را برای حفاظت تدارک ببیند.

این اصول به صورت همزمان قابل اطلاق به اماکن میراث جهانی بوده و برای بررسی و ملاحظه توسعه هر طرح مدیریتی نیز معتبر است.

1- Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites.

2- Bernard, M. Feilden.

3- Jukka Jokilehto.

4- International Center for Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property.

۵- ایران. سازمان میراث فرهنگی کشور. دفتر امور حقوقی و بین‌المللی : مجموعه قوانین، مقررات، آئین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و معاهدات میراث فرهنگی

کشور. تهران، ۱۳۶۸. ص ۲۶۱

- 6- World Cultural Heritage Sites.
- 7- Royal Palaces of Abomey.
- 8- Benin.
- 9- Old City of Dubrovnik.
- 10- Old City of Jerusalem and its walls.
- 11- Timbuktu.
- 12- Bahla fort.
- 13- Natural and Culturo-Historical Region of Kotor.
- 14- World Tourism Organization.
- 15- Manila (پایتخت فیلیپین).
- 16- Taboos.
- 17- Vandalism.
- 18- Listening Posts.
- 19- The Director General of the National Trust of England.
- 20- A. Stirling.
- 21- International council on Monuments and sites.
- 22- Canterbury.

صفه تخت جمشید تخت جمشید

مأخذ : معماری، شهرسازی و شهرنشینی ایران در گذر زمان

طرح معبد چغازنبیل در خوزستان
مأخذ نقل از جلد اول کتاب چغازنبیل (به زبان فرانسه)
نوشته پرفسور گیرشمن چاپ پاریس ۱۹۶۶

میدان امام اصفهان

مأخذ کتاب :

Formal Structure in Islamic
Architecture of Iran and Turkistan